

Oponentský posudek diplomové práce:

Petr Brestovanský: Sídliště kultury s vypíchanou keramikou v Příšovicích se zvláštním zřetelem na broušenou industrii. Díl. 1. Text a přílohy (73 str.+ 39 celostránkových příloh). Díl II. Tabulka BI a OKI.

Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou
Vedoucí práce: doc. PhDr. Miroslav Popelka, CSc.

Cílem práce bylo předběžné zhodnocení nálezového inventáře kamenné industrie, který pochází ze záchranného výzkumu sídliště kultury s vypíchanou keramikou v Příšovicích v oblasti horního středního Pojizeří. Výzkum této lokality se uskutečnil v jarních měsících roku 2007 a předcházela stavbě skladové haly spol. VGP Park Turnov a.s. Při záchranné akci bylo na ploše téměř dvou hektarů odhaleno sídliště mladší fáze kultury s vypíchanou keramikou (od závěru III. do V. stupně, rozkvět sídliště se udal v průběhu IV. stupně StK). Jde o specifický typ sídliště s nejméně 15 půdorysy kúlových staveb, které jsou navázány na objekty s doloženou výrobou kamenné industrie. Prostorové vztahy mezi jednotlivými nemovitými objekty v sobě nesou stopy raného urbanismu. Surovina pro výrobu broušené industrie pocházela se širšího území Železnobrodského krystalinika (metabazit typu Pojizeří). Nebyla však těžena v primárních výchozech tanvaldského kontaktního dvora, nýbrž docházelo k sběru v podobě valounů v říčním sedimentu Jizery. Nalezené artefakty (včetně výrobního odpadu) dovolily autorovi práce sledovat vývoj výroby kamenné (broušené) industrie od polotovaru po finální výrobek.

Záchranný výzkum sídliště byl diplomantem metodicky velmi dobře vedený.¹ Skrývka ornice probíhala za důsledného dohledu terénních techniků, tudíž bylo možné registrovat nálezové situace již od této úrovně. Historické terény zahloubených objektů byly zkoumány podle standardních osvědčených výzkumných postupů. Z výplní objektů byly odebrány vzorky uloženin ve značných objemech, byly rozplaveny flotační metodou na plavící lince typu Ankara, a to pro získání environmentálního materiálu, ale zároveň i artefaktů (zjm. mikroskopický dílenský odpad). Rostlinné makrozbytky byly zkoumány paleobotaniky. Makrozbytky jednoletých rostlin (zjm. kulturní plodiny – pšenice dvouzrnky²) byly datovány pomocí metody AMS pro získání kalibrovaných dat C¹⁴. Přímo v terénu byla odborníkem provedena i půdní fosfátová analýza. K dalším nedestruktivním metodám uplatněným před i v průběhu výzkumu bylo opakované letecké snímkování a geofyzikální měření. Zpracování artefaktů opět probíhalo nadstandardně – jednotlivé skupiny artefaktů byly analyzovány specialisty. Kamenná industrie byla podrobena mineralogické i petrografické analýze. Keramické zlomky byly laboratorně ošetřeny, konzervovány a následně i restaurovány v restaurátorské dílně. Stejně kvalitní organizace probíhala i při vyhotovení plánové dokumentace a přípravě nálezové zprávy.

Tímto exkurzem, který se týká spíše terénní části provedeného záchranného výzkumu, chci představit přípravu, která předcházela sepsání oponované diplomové práce. Za obdivuhodné lze pokládat, že diplomant byl schopen v tak krátkém časovém odstupu od ukončení terénní části výzkumu (léto 2007) zpracovat a do tohoto stavu připravit výsledky výzkumu.

Oponovaná práce má standardní úroveň a diplomant v ní splnil kritéria kladená na práci diplomovou. S ohledem k pojednávanému tématu je rukopis logicky rozdělen do čtyř kapitol (resp. 3 kapitol – viz připomínky) a řady subkapitol. Autor v úvodu představil dějiny

¹ Oponent měl možnost sledovat diplomantovu práci při terénní části výzkumu a byl účasten na řadě odborných komisí, které byly v průběhu výzkumu svolány.

² Díky tomuto postupu dojde k zúžení intervalu a tím pádem potlačení chyby v dataci, ke které dojde například při datování z uhlíku cca 80letého dubu.

archeologického výzkumu v dané lokalitě a dále stručně popsal metodiku a průběh výzkumu. Ve stručnosti též prezentoval nemovité objekty, jejich charakteristiku i strukturu. Interpretaci skupin objektů logicky zdůvodnil. Největší část práce je věnována rozboru kamenné industrie (zjm. broušené). Tu rozdělil do skupin podle použité suroviny i skupin funkčních. Logickými argumenty zdůvodnil zavedení nové skupiny přitloukačů. Prokázal znalosti v datování keramického inventáře za využití příslušné odborné literatury. Diplomant dále prokázal schopnost adekvátně využít závěrů řady přírodovědných analýz.

Práce splnila požadavky práce diplomové a lze ji proto hodnotit kladně.

Přesto bych si dovolil několik technických poznámek a upozornění:

- dodržovat citační normu
- vyvarovat se místy až žurnalistickému pojetí textu (např. str. 11)
- necitovat doslovně celé pasáže z odborné literatury či zápisů z odborných komisí (např. str. 12-15, 66 – 68 ad.)
- neuvádět střední hodnoty intervalu trvání antropogenní aktivity (viz str. 21), nýbrž hraniční, ovšem s výjimkou data z obj. 872, které zřejmě nesouvisí s komponentou StK
- citovat spíše z odborné literatury a nikoliv z habilitační práce, zvláště je-li již publikována (Šída 2005 viz Šída, P. 2007: Využívání kamenné suroviny v mladší a pozdní době kamenné. Dílenské areály v oblasti horního Pojizeří. Dissertationes Archaeologicae Brunenses/Pragensesque 3. Praha – Brno) – průběžně se objevuje v textu od str. 29
- zastoupení kamenné suroviny doporučuji pro příště pojednat formou celostránkové statistické tabulky, v textu působí nepřehledně (str. 31-33).
- str. 39-41 – v diskuzi ohledně exploatace surovin:
 - 1) prospektoři zcela určitě postupovali proti proudu řeky při vyhledávání vhodné suroviny, jde o běžný prospektorský postup užívaný do současnosti
 - 2) surovina (metabazit typu Pojizeří) získaná z říčních sedimentů v podobě valounů je výhodná pouze svým tvarem, fyzikální vlastnosti jsou však již degradované
 - 3) A. Přichystal (2000) pokládá lokalitu Bílý Kámen za nejstarší doklad těžby nesilicitových surovin ovšem před svým vlastním objevem neolitické těžby v tanvaldském kontaktním dvoru (rok 2002-lokalita Velké Hamry II)
- pro srovnání lokalit s doklady výroby KI je nutné zohlednit nikoliv rysy společné, nýbrž rozdílné. Na sídlišti Ohrazenice – U Pyrámu“ byla objevena pouze 1 dílna, zatímco v Příšovicích pracovala „manufaktura“. Přesto počty nalezené BI a ŠI industrie a odpadu jsou hodnotově příbuzné
- kapitola Archeologická lokalita a veřejnost by měla být uvedena jako exkurz. V textu působí rušivě.
- práce je bohatě vybavena fotopřílohami, pro větší názornost bych však doporučil perokresby u artefaktů; dále postrádám lokalizaci vyšší než na úroveň katastrální mapy
- Závěrem bych si dovolil pouze okrajově upozornit na technický nedostatek: Práce dosud není prostá vyšitím z větné vazby (a s tím souvisejícími hrubkami), germanismů a překlepů. Bylo by vhodné při citování názorů odborníků ustálit formu a nezapomenout uvést alespoň zkratku jména a nikoliv pouze příjmení.

Přes tyto výše zmíněné drobné nedostatky lze práci hodnotit kladně a popřát diplomantovi zdraví, sílu i optimismus v dalších krocích na dlouhé cesty slzavým údolím české archeologie. První krok má již totiž za sebou.

V Turnově 6.9.2009.

PhDr. Jan Prostředník, Ph.D.